

MARTIN DUFEK

Elfka a Island

KOLODRAKA

Elfka a Island

Martin Dufek

Kolodraka
2010

© Kolodraka 2010

Tisk Nová tiskárna Pelhřimov, spol. s r. o.

ISBN 978-80-254-8295-7

■ 1 ■

K tomuto příběhu mne inspirovali žena vyfocená na přebalu a emeritní profesor psychologie Islandské university v Reykjavíku Ph.D. Erlendur Haraldsson. Na Islandu jsem je skutečně potkal, ale nic z toho, co teď budu vyprávět, se jim nepříhodovalo. A ještě něco, na Islandu si všichni navzájem tykají, tak budu tykání používat i v tomto příběhu.

Sedmnáctiletá Erla Torfadóttir těžce oddechovala a cítila, jak se potí, i když byla v dřevěné chatě v tuto noční hodinu na konci září vlezlá zima. Již dobrých šestnáct hodin se zatnutými zuby překonávala porodní stahy, které nyní přicházely každých deset minut a trvaly i přes dvě minuty. Před chvílí jí odešla část plodové vody. Byla v chatě v rekreačním areálu v Horách čarodějnic *Kerlingarfjollu* uprostřed lávových polí islandského vnitrozemí, což bylo zatraceně zvráceně ideální místo pro to, co chtěla a v podstatě musela udělat. Porodit a následně se zbavit vlastního dítěte. Byla tu úplně sama. Sezóna skončila, všichni zaměstnanci odjeli domů. Erla si nechala udělat během své letní brigády zde duplikáty důležitých klíčů a po předstíraném odjezdu společně s posledními pracovníky, se kterými připravila budovy na přicházející zimu, se vrátila. Doufala, že beze svědků, protože se chystala k zoufalému činu.

Přišla při oslavě svých sedmnáctin hloupě a zbytečně do jiného stavu s klukem, se kterým ani nehodlala chodit. Nikdy předtím ještě nepila alkohol a první zkušenost s ním měla pro ni fatální důsledky. Nesouhlasila s pohlavním stykem, ale Gudjón Einarsson, o čtyři roky starší blondatý kluk s patkou do očí, na ni ve stodole jejich farmy v závěru oslavy zatlačil. Nebyla schopna se mu v opilosti ubránit a to se jí stalo osudným. Její otec Jón Jonsson nebyl zrovna příjemný člověk. Doma pil přesprátiš *brennivínu*, kořalky, kterou si sám destiloval z brambor a ochucoval ji semeny anděliky, ale měl v opilosti ve vztahu k její matce a vlastně i k ní rozhodně daleko k andělovi. Absolutně by nesněsl, aby ona, jeho jediná dcera, přivedla na svět dítě nedospě-

lá a ještě navíc svobodná. To by ji radši zabil, než by snášel poputu a drsné poznámky sousedících sedláků. Ostatně této silné lihovině se ne nadarmo říkalo lidově ‚černá smrt‘ *svarti dauði* a otec po ní opravdu míval hodně temné nálady a na Island'ana nepříjemně úzkoprsé názory. On táhne farmu a živí rodinu! On doma rozhoduje, co doma bude či nebude! Ženy v manželství, v domácnosti se musejí podřídit... křičel opakovaně, když měl své stavy, do silných kamenných stěn jejich domku na farmě nedaleko Sauðárkródu, ležícího na břehu Skagafjörðu v severozápadním Islandu. Přestože historicky měly ženy na Islandu kvůli malému počtu obyvatel, kdy byl potřeba každý pár zdravých rukou při práci na farmách, při zpracování ryb a při dalších činnostech nutných k přežití v drsných životních podmínkách, zcela rovnoprávné postavení s muži, Torfa, matka Erly i Erla samotná zakoušely v domácnosti čas od času peklo. Když Erla zjistila, že je v jiném stavu a nehodlala si vzít otce dítěte, bylo jí jasné, že to musí utajit.

Těsně před půlnocí porodila. Klidně mohla křičet bolestí a námahou, tady ji nikdo nemohl slyšet. Vlastní porod, o kterém si přečetla veškeré podrobnosti v knize pro nastávající matky, proběhl během několika minut. Celé těhotenství dělala všechno pro to, aby to nikdo v jejím blízkém okolí nepoznal. Stahovala si břicho, hlídala si nálady, aby se vždy včas uchýlila do soukromí, když to na ni přišlo, používala ve spočítaných termínech vložky, které špinila krví králíků a kuřat, zabíjených na farmě k jídlu, aby ani její máma nepojala podezření, že je něco v nepořádku. Nechtěla do toho v žádném případě mámu taht, protože jí by otec dával ještě větší vinu, než Erle samotné, nezodpovědné dceři. Lidé, rodiny na islandském venkově v sobě mají pořád něco z absurdní hrdosti dřívějších skandinávských Vikingů, kteří se dokázali za urážku na cti mstít po celé generace i v rámci příbuzenstva. Erla si nepřála, aby otec matku bil a ani aby se její rodina postavila proti rodině Gudjóna. Nechtěla už o něm slyšet.

Děvčátko přišlo na svět potichu, zatímco se matka zalykala bolestí. Erle došlo až po chvíli, že neslyší pláč. Povytáhla se na

posteli, opřela se o pelest a vzala své dítě do náručí. Bylo teplé, ale profialovělé, bez jakékoliv reakce na její doteky. Malá Kolbrún, to bylo jméno, jež vybrala pro případ, že porodí dceru, nedýchala. Erla neměla v úmyslu svému dítěti jakkoliv ublížit, plánovala je odložit na nějaké farnosti nebo na prahu nějaké usedlosti. To, že je nyní chovala v náručí bezvládné, mlčící, na ni, na matku, působilo strašně. Začínala pozorovat sama sebe jakoby z jiné perspektivy. Viděla bolest ve svém srdci a lůně z pozice druhého pozorovatele. Zbláznila se? Musí se opanovat, pokud tu nechce umřít. A nechce tu vlastně umřít?

Mechanicky, jako omámená podvázala na dvou místech pupěční šňůru, kterou byla v těhotenství spojená se svojí dcerou, přestříhla ji a dvěma prsty vytláčila z konců krev. „Proč to dělám? Moje dcera je mrtvá!“ Podívala se na nehybné dětské tělíčko. Během dvaceti minut vyšla Erle ven placenta. Apaticky ji hodila do plastové vaničky se sraženou krví připravené vedle postele. Přitiskla maličkou Kolbrún k hrudi a vyčerpaně usnula.

„Bud' s Bohem, Kolbrún!“ zašeptala Erla oblečená do teplého kabátu a pustila z náručí do bezedné skalní propasti vzdálené od chat deset minut chůze dětské tělíčko pečlivě zabalené v kojenecké zavinovačce. Potichu přicházející nocí nepronikl žádný zvuk. Kolbrún zmizela z jejího světa do říše věčného ledu na dně zemské trhliny naprosto tiše.

Probudila se před hodinou po bezesném spánku. Dcerku stále svírala v náručí. Umyla ji a s něhou oblékla a zabalila do zavinovačky, tak, jak se to naučila podle příručky. Byla přitom nějak zvláštně otupělá, v jakési počínající laktační psychóze, ale stále se dokázala pozorovat jakoby zvenčí, a tak jednala víceméně pragmaticky. Zvrtlo se to, ale nic se nedalo vrátit zpátky. Napadlo ji, že musí odklidit stopy. Někdo by sem ještě mohl přijet. Třeba tu někdo z kolegů něco zapomněl. Rychle se oblékla. Malé Kolbrún dala na krk řetízek s navlečeným zlatým prstýnkem, na kterém bylo zevnitř vyryto „Erle Gudjón!“. Ten prsten jí donesl Gudjón, který po zpackané oslavě jejich narozenin začal navštěvovat jejich rodinu bez jakékoliv pocitu studu nebo

viny. Byl neotesaný dospívající venkovský muž a do ní, Erly, se opravdu zamiloval. Vůbec mu nedošlo, že se v opilosti dopustil něčeho špatného. Erla se k němu chovala chladně a odměřeně, což neuniklo její matce, ale ani jí Gudjón zvláště sympatický nebyl, tak do toho dceři nemluvila. Erla nyní považovala za smířlivé gesto, když při tomto neskutečně pohanském pohřbu dala své mrtvé dceři i něco od jejího genetického otce.

Začalo jemně sněžit, tak drobounce, že mezi prvními letošními vločkami byl v šeru ještě rozpoznatelný hřeben ledovce Hofsjökull. Na konci září to na Islandu nebylo nic neobvyklého. Sníh padal Erle do světlých vlasů i do hlubin ledového hrobu maličké Kolbrún.

Druhý den Erla brzy ráno vstala. Fyzicky to zatím zvládala, protože předtím měla jako venkovanka pracující na farmě výbornou kondici. Došla k parkovišti a nastartovala starého Opela. Půjčila si ho od své starší kamarádky ze školy v Akureyri, která na celé léto odjela na studijní pobyt do New Yorku. Chytil nadpřehled a stěrače začaly stírat sníh na předním skle. Rozsvítila světla, protože slabé slunce bylo ještě za obzorem. Erla řidičák neměla, ale na střední škole v Akureyri ji spolužáci v pískovně za městem a pak na šterkových cestách podél pobřeží naučili obstojně řídit. A na Islandu, jak ze zkušenosti tvrdí cizinci, jsou tak maximálně dva dopravní policisté, takže tohle problém nebyl. Doma ji očekávali až za týden a bez jakéhokoliv podezření. Studenti na Islandu totiž mají tři měsíce prázdnin, kvůli zimnímu nedostatku slunce, a většina z nich se nechává přes celé léto zaměstnat, stejně jako Erla, která si úmyslně vybrala práci daleko od civilizace ve zdejších rekreačním zařízení. Před několika dny zavolala z recepce mámě, že se ještě minimálně týden zdrží u kamarádky v Akureyri kvůli nástupu do školy a pak že přijede. Musela vrátit auto a dát se dohromady, aby doma nic nepoznali. V chatě, kde porodila, by našel stopy tragické události jen zkušený kriminalista vybavený sadou na zajišťování stop na místě činu. Zařadila jedničku a pomalu se rozjela. Šterková cesta byla pod vrstvou čerstvého sněhu ještě docela dobře

rozpoznatelná a nebyly na ní žádné vyjeté koleje od pneumatik, či stopy chodce.

„To je dobře, nikdo odtud dnes v noci neodjel ani neodešel. Nikdo tu nebyl.“ Řekla nahlas, aby slyšela svůj hlas. Potřebovala se víc soustředit. Problém byl nemyslet stále na události posledních dvou dnů. Byla psychicky vyčerpaná a nechtěla sjet z cesty. Pustila rádio a opět oběma rukama uchopila volant.

„Dobré ráno, je šest třicet, třicátého září 1987,“ řekla hlasatelka nějakého místního rockového rádia a začala hrát skladba Child in Time od skupiny Deep Purple.

„Dítě v čase, Kolbrún!“ Erle při expresivním zpěvu lana Gillana vytryskly slzy. Vodopád slz odplavující emoční napětí; až musela na chvíli zastavit. Neosvětlené auto, které vyjelo kus za ní na horizont, prudce zastavilo a začalo rychle couvat zpátky.

■ OPOŽDĚNÝ ÚVOD ■

Už se vám určitě někdy stalo, že jste se začeti do knihy, zavřeli uprostřed věty oči a ocitli se v ději? A všechno tam vám náhle bylo povědomé? Takové déjà vu. Po chvíli jste se zase vrátili, trochu zmatení, do knižní reality. Děj příběhu jako naschvál odbočil na první křižovatce do vám neznámé oblasti, ale pocit spřízněnosti s autorem či s prostředím vám zůstal někde vzadu v hlavě. Četli jste čím dál rychleji a přesto jste několikrát, byť v napětí, odložili knihu, abyste si nějaký detail z ní ověřili v encyklopedii, zeměpisném atlasu, cestopisné publikaci nebo na internetových vyhledávačích. A když jste otočili poslední stránku závěrečné kapitoly, nedostavil se kýžený klid. Pročetli jste se k cílové metě, ale nová se vám objevila v mlhavé dálce. Já to všechno prožíval při četbě první islandské detektivky, jež se mi dostala do rukou. Jmenovala se Severní blata a napsal ji pro mne tenkrát neznámý Arnaldur Indriðason. Hned jsem si zjistil, že nakladatelství Moba, které ji vydalo, má edici nazvanou Severská krimi a postupně jsem si z ní přikoupil dalších šest knížek jmenovaného autora. A to už jsem se ocitnul v tenatech severních bohů Odina a Thora. Toužil jsem poznat tektonicky neklidnou ostrovní zemi i její zvláštně introvertní obyvatele osobně. Pak se mi dostaly do rukou ještě dvě detektivky Stelly Blómkvist, velmi svérázné a nezávislé Island'anky, což moji zvědavost ještě vystupňovalo a dorazila mě kniha Čas čarodějnice od Árni Þórarinssona. Posbíral jsem nejsilnější emoce z třinácti měsíců strávených na cestách po světě, posílil se z energií, které mnou protékaly při přípravě třinácti vypravěčských pořadů, vybavil se radostí i zkušenostmi z psaní předcházející knížky a přesto se zalekl. Přiznávám, že stále ještě i po té dlouhé době, co jsem vykročil na cestu tuláka s domovem, hledám odvahu více snít a důsledněji realizovat své sny. Nakonec jsem ale 29. června 2009 přece jen pod křídlem letadla, kterým jsem odletěl, spatřil první islandský, chladivými barvami hýřící ledovec, plačící

ledovcovými řekami na vrásčitou tvář sopečného pole kousek od pobřeží. V tom okamžiku jsem věděl, že o Islandu udělám nejenom pořad, který nazvu *Sága o světě zvaném Island*, ale napíšu i knížku a dám do ní přílohu vybraných fotografií. Island bude jistě země nádherná pro hledače a pustá pro lidi beze snů. A pak se začalo rychle zvětšovat islandské mezinárodní letiště u Keflavíku, na němž moje letadlo právě přistávalo.

Ještě následující událost musím dát do úvodu. Když jsem v letištní hale čekal frontu před směnárnou, kde jsem si chtěl vyměnit eura za islandské króny, padl mi zrak na titulky anglicky psaných novin *Iceland Review*, které informují anglicky mluvící návštěvníky Islandu o hlavních domácích událostech. DEAD NEWBORN IN GLACIAL CHASM! Mrtvé novorozeně v ledovcové...? překládal jsem v duchu a na elektronickém překladači jsem vytukal slovíčko CHASM. Na displeji se zobrazilo: PROPAST. Mrtvé novorozeně v ledovcové propasti. Co se tu přihodilo za tragédii? Přemýšlel jsem. K článku patřila fotografie, na které muž a žena v červených teplých kombinézách, s helmami, čelovými svítilnami a horolezeckými sedáky přivázanými na lana, ukazují fotografovi dětské tělíčko v zavinovačce, které podle popisku právě objevili v rozštěbené skalní trhlině za nimi: Hrůzný nález učinili glaciologové, vědci studující zbytek ledovce Hofsjökull v hluboké propasti v pohoří Kerlingarfjöll. Zdroj: Morgunblaðið. Pak mne někdo za mnou upozornil, že už je u okénka směnárny volno. Tak to všechno začalo.

Martin Dufek

Knižní a hudební nakladatelství Kolodráka

■ 2 ■

Pocity osamělého dobyvatele!

Den první. Tak jsem na Islandu. Sedím vedle stanu na bezútesném vřesem a lupinou porostlém lávovém poli kousek od kulatého bíle natřeného radaru americké vojenské základny u Keflavíku na jihozápadním poloostrově Reykjanes a z otláčených ramen mi stéká ztuhlost až do dlaní, kterými hladím nízkou trávu živořící na zemině podobné škváře. Mám smíšené pocity osamělého dobyvatele, očekávání a pochybnosti.

„Napln mou touhu mít co dál vyprávět těm, které mám rád, kterých si vážím a bez kterých bych se těžko mohl živit tím, čím se živím!“ říkám nahlas, zvedám hrst suché porézní islandské půdy a nechám poryv větru ji opět vrátit zemi. Pak mi hlavou bleskne vzpomínka na článek o mrtvém novorozenci v ledovci a pochmurně dumám o tom, jak tady budu pět týdnů žít a cestovat. Sny jsou sny, ale realita je realita. Jak se za mnou zavřely prosklené dveře letiště, naplnil mne pocit těžko měřitelné svobody. Více než měsíc si mohu dělat jen to, co chci, a nikdo mne nebude ovlivňovat, nikomu se nebudu podřizovat. Hurááá! Ale náhle to kazí pomyšlení, kde budu spát. Než jsem se rozkoukal, než jsem vyprostil batoh ze zabezpečovací ocelové sítě a převlékl se, na Islandu není takové teplo jako v Evropě, odjely všechny autobusy a taxíky. Je to sice jedno, protože všechny jely do Reykjavíku, hlavního města Islandu, kam jsem rozhodně první den nechtěl, ale jsem de facto na pozemku americké vojenské základny, ke které přistávací dráhy patří. Peněz zas tolik nemám, abych se tu mohl třeba v pět kilometrů vzdáleném Keflavíku ubytovat, nebo si půjčit auto. Ve směnárně na letišti jsem za 400 eur dostal 69 308 *krón*, islandských korun, což znamená asi sedm zdejších za jednu českou, ale jen pro porovnání, slyšel jsem, že třeba uklízečka na Islandu uklízí tak za 200 000 *krón* měsíčně. K dispozici mám celkem 930 eur, takže mne kaž-

dá zdejší kýblbába trumfne. A kde je najednou svoboda, když se objevila byt' jen finanční hranice? Kašlu na to! Z napůl známých důvodů mne to sem do chladného světa přitáhlo a budu zde, zřejmě asketicky, nejdříve pátrat po místech, kde se odehrával děj několika islandských detektivek, jež jsem před touto cestou přečetl, a poté tady budu hledat příčinu mého nezvykle empatického přístupu k tomuto ostrovu!

Je pondělí, přiletěl jsem zhruba před třemi hodinami a mezitím jsem pěšky obešel Keflavík. Vík znamená záliv, či zátoka, ale co znamená Keflavík jako celek, netuším. Kouknu do průvodce Rough Guides, který jsem si před cestou sehnal.

Keflavík a satelitní Njarðvík – dohromady známé jako Reykjanesbær – lemující pobřeží v délce pěti kilometrů utvářejí největší středisko poloostrova Reykjanes s populací dosahující přibližně 11 000 obyvatel. Keflavík byl kupeckým přístavem již v 16. století, ale až druhá světová válka mu přinesla pozici, které se těší dnes, když se zde usadila americká armáda, která využila zdejší plochá lávová pole a postavila západně od města přístávací leteckou dráhu. Přestože na konci války měli Američané v plánu ponechat přečerpávací a zásobovací stanici nastálo, Islandané jejich plány nadšení zdaleka nebyli a USA tak stanici nakonec opustily. Roku 1949 ale Island vstoupil do NATO – tuto událost provázely nepokoje v Reykjavíku – a Spojené státy vyvinuly na Island v této věci nátlak, kterému nakonec ostrovní země podlehla. Nová letecká základna byla uvedena do provozu roku 1951 a spolu s ní se během studené války rozvinul i Keflavík, z něhož se stalo rušné armádní centrum. Roku 2003 rozhodla americká vláda o zrušení základny. Island by tak zůstal prakticky bez vojenské obrany a – což bylo možná ještě významnější – přibližně dva tisíce dělníků by v Keflavíku přišlo o práci. Plán na zrušení základny nakonec nebyl realizován, zato se jasně ukázalo, jak strach ze ztráty zaměstnání v současné době převážil nad dřívějším odmítavým postojem Islandanů k přítomnosti amerických vojenských sil NATO v zemi.

Odmyslíme-li si stíhačky hřmící obyvatelům Keflavíku nad hlavami, důsledky existence základny jsou spíše skryté a Keflavík nadále zůstává běžným, dobře fungujícím městem.⁽¹⁾

To je celá slavná demokracie. I když Island zavedl parlamentní demokracii již na počátku 10. století jako vůbec první země

na celém světě, a dokonce v roce 1980 se na Islandu Vigdís Finnbogadóttir stala úplně první prezidentkou na světě, má tento způsob vedení státu své mouchy. Příznivci ani odpůrci v ní nejsou většinou podle historických zkušeností ve výrazné převaze, dá se říci, že to bývá skoro půl na půl, a pak část té skupiny, co o prsa zvítězí, začne být nespokojena s ústupky a málo radikálním řešením. Zdá se, že i na Islandu se to v politice pleská, jak se dá. Mimochodem, typickým příkladem je nynější jistá snaha Islandu začlenit se do Evropské unie, kdy polovina obyvatelstva si to přeje a druhá polovina je zásadně proti, protože se bojí, že národ čítající 318 tisíc příslušníků žijících mezi sopkami a živících se rybolovem spolkne a stráví EU jako připálený toust s rybí pomazánkou.

Právě nade mnou přelétlo velké dopravní letadlo, ale je za celou tu dobu jediné. Míří k letišti přes již zmíněný radar, jaký měl být postaven i u nás v České republice. Kolem něj ale neregistruji živou duši. Mám zelený stan postavený v prohlubni uprostřed vřesoviště. Ze silnice si ho řidič soustředěný na jízdou nemusí všimnout. Pokud by ale odbočil na šterkovou cestu, po které jsem sešel ze silnice dál mezi ostrůvky vřesu a lupiny, měl by ho v zorném poli. To ale není pravděpodobné, protože vjezd brání zavřená závora zajištěná visacím zámkem a ještě je vedle ní výstražná tabule upozorňující na vojenský prostor a zakazující vjezd i vstup. Je čtvrt na deset večer místního času, ale slunce je ještě dost vysoko nad obzorem. Jen pro přesnost, u nás v České republice je o dvě hodiny více. Mám za sebou let přes švédský Stockholm a 8012 kroků od letiště s dvatřicetkilovou bagáží. Víte, vzal jsem si s sebou takovou šikovnou pomůcku, digitální krokoměr, a podle něj jsem ušel 6,4 kilometru, spálil 534 kalorií a trvalo mi to hodinu a padesát čtyři minut. Takže mám rychlost invalidního důchodce, tři kilometry za hodinu, a to je fakt málo. Musím si své možnosti chození s extrémní zátěží ještě tak dva tři dny zkoušet, než se pusťím do bláznivého pokusu přejít Island z jihu na sever po staré spojnici F26. Předeseílám, že jsem si o Islandu již něco přečetl a ke značení zdejších, nepříliš hustých silnic a cest se ještě ro-

zepíšu. A ještě něco, *Reykjanesbær*, okolo kterého jsem dnes procházel, se vyslovuje rejkjanesbajr a v překladu znamená Městečko kouřícího mysu. Zítra dojdu do Hafniru a k Modré laguně, což jsou prý termální lázně, jež využívají odpadní vodu z geotermální elektrárny. Přespat bych mohl u Krísvíkurborgu, kde je nějaká krásná scenérie a ptačí kolonie. Teď ale koukám do podrobné mapy, to nemám šanci ujít, budu muset začít stopovat! Přiznám se ale, že mne trochu bolí břicho z toho, jak se budu domlouvat. Moje jazyková výbava není bůhvíjaká a je to další omezení v rozletu. Hodinky ukazují už půl desáté a slunci se k obzoru klesat nechce. Uklidím vlhké věci, které suším na stanu, a jdu spát. Mám dost.

Přicházející spánek náhle zahnal zvuk motoru a skřípání štěrků pod koly prudce brzdícího auta. „A kurva!“ ujede mi. Slyším, jak někdo vystupuje z auta, a pak kovový zvuk otevírající se závory.

■ 3 ■

Erla, které málokdo v Sauðárkróku řekl jinak než Elfka nebo Ovčí matka, kráčela s nákupní taškou kolem výkladů marketu stojícího za čerpací stanicí Haraldar Júlíussonar u výpadovky na Varmahlíð. Bylo pod mrakem a od fjordu vál čerstvý vítr, tak měla na hlavě modrou špičatou vlněnou čepici držící pohromadě sluncem vybělené vlasy splývající na ramena. Na svetru ze stejné vlny jako čepice měla dlouhý tmavě modrý flaušový plášť a modré legíny. Těsně za ní cupitala drobná černobílá islandská ovce. Chovala se jako vycvičený pes. Na toho, kdo devětatřicetiletou Erlu neznal, působila téměř magicky. Modré oči, trochu nepřítomný pohled a plachý náznak úsměvu jí propůjčovaly vzhled mýtické postavy ze starých severských příběhů. Šla nakoupit. Vstoupila do obchodu a její ovce zůstala stát před skleněnými dveřmi ovládanými fotobuňkou. Vzala si nákupní košík a procházela mezi regály, až měla vše, co potřebovala. Pozdravila se s několika známými a stoupla si do krátké fronty před jedinou otevřenou pokladnou. Očima zabloudila ke stojanu s novinami, i když si je nikdy nekupovala. Náhle ji upoutala titulní fotografie na nejznámějším islandském deníku Morgunblaðið. Prudce se nadechla. **VĚDCI OBJEVILI PŘI ODBĚRU VZORKŮ LEDU V KERLINGARFLJÖLLU MRTVÉ DÍTĚ.** Pocítila prudkou bolest v hlavě, jako by jí projela mozkiem jehla. Vyhovoval jí život v jejím vlastním světě, který si za dlouhá léta vytvořila, a teď se začaly hroutit obranné mechanismy a priority v něm jako domeček z karet na stole, do kterého někdo bouchne pěstí. Na fotografii byla její mrtvá dcera Kolbrún a vzpomínky se vrátily s krutou chronologií.

„Je ti něco?“ zeptala se jí prodavačka na pokladně, když si všimla jejího bolestného výrazu v tváři. Rychle zaplatila. Už aby byla pryč, stranou od toho všeho.

„Konečně! Už jsem trnula hrůzou, v jaké závěži jste uvízli,“ uvítala ji máma, když přijela z dlouhé letní brigády domů. Objala ji. Táta doma nebyl.

„Ale mami, to je první sníh. Každý rok je to stejné, jenom takové chladivé pohlazení a pak ještě dlouho nic,“ chtěla zahnat dotírající lítost. Letos to totiž nebylo stejné. Tentokrát šlo o: Ledové sbohem!

Erle se před očima promítal dvacet dva let starý film.

„Myslela jsem, že vás ze školy pustí první týden už ve čtvrtek. A co brigáda? Líbilo se ti tam?“ pokračovala matka. „Chceš něco k jídlu? Já už jsem se tak těšila, že tu nebudu pořád sama.“

„Všechno ti budu vyprávět, ale teď bych se ráda vykoupana. V autobuse byla pěkná zima, protože se porouchalo topení. Znáš to, někteří řidiči ho před zimou nikdy dopředu pořádně nezkontrolují. Pořádná horká koupel je to, co chci jako úplně první.“ Z koupelny se ozval zvuk napouštěné vany. „Co táta? To je stále někde pryč, že se cítíš osamělá?“ ozvalo se do tekoucí vody.

„Má hodně práce s farmou. Říká se, že zima letos možná přijde rychleji než obvykle.“

„A jak se chová? Víš, co mám na mysli.“

„Není to tak špatný, i když...“ matka se odmlčela.

„Co... i když?“ zajímala se Erla.

„V srpnu byl u doktora. Má nějaké potíže se žaludkem...“

„Proč jsi mi o tom nenapsala?“

„Alespoň tolik nepije,“ odpověděla matka, jako by dceru neslyšela.

„Proč si mi nedala vědět,“ zvýšila Erla hlas.

„Víš, na vyšetření do Akureyri ho vezl Gudjón, tak jsem nechtěla...“

„Co jsi nechtěla? Jde přece o tátu!“ Zarazilo ji, že o něm takhle uvažuje. Na tom, co se jí stalo a co teď prožívala, měl velký kus viny.

„No právě. Gudjón se tu poté, co jsi odjela, několikrát zastavil a vyptával se na tebe. Kde přesně pracuješ, jestli přijedeš třeba na některý víkend domů, a tak... Vždyť si mu pryč ani

neřekla, že budeš celé léto pryč,“ opět se na chvíli odmlčela, „a já jsem si dobře všimla, že ho nemůžeš vystát. Tak jsem tě chtěla ušetřit jeho návštěvy!“ Na Erlu opět padl stín nedávné tragédie. Máma se to nikdy nesmí dozvědět, pomyslila si. Z kuchyně se ozývalo cinkání nádobí.

„Gudjón tam za mnou chtěl přijet?“

„Když táta dostal záchvat, mysleli jsme, že by to mohly být žaludeční vředy, a Gudjón se nabídl, že ho doveze k doktorovi a při tom že se podívají za tebou,“ křikla matka přes rameno a dál připravovala jídlo. V koupelně přestala téct voda.

„Nechtěla jsem, aby se táta s bolavým žaludkem kodrcal s Gudjónem ještě vnitrozemím za tebou do Kerlingarfjöllu.“ V koupelně bylo ticho. „Erlo?!“

„Poslouchám...“ Erla přemýšlela, zda by se před Gudjónem a otcem ovládla, kdyby se tam objevili.

„Dobře vím, jak je to z Akureyri daleko a jaká hrozná cesta tam vede. Jednou jsem tudy musela cestovat do Reykjavíku. Tak jsem to prostě zakázala!“ řekla důrazně.

„Zakázala? Tak to tátovi muselo být fakt ouvej, když tohle přešel,“ znejistěla Erla.

„A aby si to Gudjón nezačal vykládat po svém, dala jsem mu alespoň adresu toho rekreačního zařízení, kde jsi pracovala, ať ti napíše a domluví se s tebou sám.“ Erla v koupelně mlčela. „Napsal ti?“ zeptala se tedy matka.

„Nenapsal.“ Erla se ponořila do horké vody. Cítila, jak z ní smývá alespoň na chvíli bolest a nejistotu z rozhodnutí, které učinila. Z rozhodnutí, jehož následky ponese celý život.

Matka s dcerou seděly u kuchyňského stolu, když se vrátil otec. Byl střízlivý, ale pohublý a nevyzařovala z něj hrubá síla, jako když odjížděla. V ruce držel obálku.

„No konečně na všechno nebudeme s mámou sami, vítám tě doma,“ řekl s unaveným úsměvem a nečekaně pohladil Erlu po vlasech.

„Ahoj, tati, slyšela jsem, že máš zdravotní potíže. Kdybych to věděla, mohla jsem brigádu přerušit a přijet domů pomoci,“ zalhala.

„Ptal se na tebe Gudjón, před chvílí jsem ho potkal. Erle přešel mráz po zádech. „To už asi víš, že mne dovezl do Akureyri na vyšetření. Byl by to teď vítaný pomocník na naší farmě, protože nejsem právě v nejlepší formě.“

„Táto, chtěla jsem ti říci...“

„Poslední měsíc tu ale nepobýval...“ nenechal ji domluvit otec. „Jak mne vezl do Akureyri, tak si tam přitom domluvil brigádu na jedné benzinové čerpací stanici, kde jsme brali naftu.“

„Tati s Gudjónem...“ snažila se navázat Erla.

„A málem bych zapomněl, ve schránce byl nějaký dopis pro tebe,“ skočil jí otec znovu do řeči a podal jí psaní. Erla vzala obálku, na které byla skutečně její adresa.

„Najez se, tati, budeme mít teď dost času popovídat si,“ řekla a odešla do svého pokoje. Co to může být, pomyslela si, když začala otevírat dopis. Uvnitř byl složený list. Vytáhla jej a přitom něco vypadlo na zem. Sehnula se a znovu jí, tentokrát daleko intenzivněji, přešel mráz po zádech. Na podlaze u jejích nohou ležel řetízek s Gudjónovým prstenem. Roztřeseně rozložila dopis a začala číst: Všechno vím, byl jsem v Kerlingarfjöllu, když se ti to stalo. Teď jsme nerozlučně a navždy spojeni tajemstvím, které si nechám pro sebe, protože tě přes to všechno miluji. Není to tvoje chyba. Brzy se ti ozvu! Erla cítila, jak se jí zatočila hlava a ztratila cit v prstech. To Gudjón! Dopis jí spadl z rukou na zem vedle řetízku s prstenem, který před týdnem připnula mrtvé Kolbrún kolem krku. Nic už nebude tak jako dřív. Ztrácela půdu pod nohama...

Komisařka Ingibjörg Kolk milovala mlhavá rána v Akureyri a pravidelně chodila se svým psem kolem botanické zahrady dolů k pobřeží, aby si mohla na závěr v ostrém tempu vyjít dlouhé schody k Akureyrarkirkje, modernímu kostelu tyčícímu se nad hlavní třídou Hafnarstræti. Dnes se na procházce zdržela víc, než chtěla, protože její světle hnědý labrador objevil více zajímavých pachových stop než obvykle. Teď jela do práce se zpožděním, ale neměla to daleko. Objela blok budov po Þórunnarstræti a odbočila doprava. Parkoviště před policejní

budovou, ve které pracovala, bylo obsazené, tak zatočila ještě jednou doprava a zaparkovala své terénní BMW dál na ulici Helgamagstræti.

„Sakra, co si ty lidi dovolují parkovat na vyhrazeném parkovišti. Musím zajít na dopravní oddělení, ať zjistí, komu patří ty civilní vozy, co tam stojí, a zatočí s jejich majiteli!“ zaklela našťavaně. Ingibjörg byla svobodná, nedávno měla osmatřicet, ale neměla vůbec čas to se svými známými a kolegy oslavit. Ani už se nepamatovala na víkend, kdy vyrazila do nějakého baru, a mlhavě se jí vybavilo, kdy si naposled v sobotu dopoledne pospala. Přesto ale byla stále atraktivní sportovně vypadající černovláska s jasně modrýma očima, za kterou se muži rádi otáčeli. S potěšením si jednou vyslechla od jednoho vášnivého čtenáře fantasy literatury, že by mohla být kvůli svým antracitově černým vlasům a pronikavě modrému pohledu půvabnou sestrou barbara Conana, legendárního svalnatého severana, kterého jeho duchovní otec spisovatel Robert Ervin Howard popisuje ve svých knihách podobně.

Dnešek pro Ingibjörg nebyl nejlepším dnem. Ráno jí volal na mobil šéf, že má další případ. Od pondělka měla na stole dvě rozdělaná pravděpodobně fingovaná loupežná přepadení, na jejichž vyšetření byli závislí lidé v oddělení hospodářské kriminality, a jednu rvačku s vážným ublížením na zdraví. A vše z rozličných koutů severního Islandu. A teď ve čtvrtek jí ještě kolegové z reykjavické kriminálky předali vyšetřování nálezu mrtvého novorozence v Kerlingarfjöllu. Normálně by tento případ také spadl do její kompetence, ale šlo o mediálně sledovanou věc, tak na tom začali dělat v Reykjavíku. Čekali senzaci, ale zpráva patologa, který v Reykjavíku konečně provedl pitvu nalezeného dítěte, byla tak nejednoznačná, že by mohlo vyšetřování vyšetřovat do ztracena, což by na ně vrhlo špatné světlo v očích veřejnosti a na stránkách sdělovacích prostředků. Tak se případu zbavili. Novorozeně totiž bylo zmrzlé a protože u něj na dně ledové propasti neproběhl prakticky žádný rozklad tkání, nešlo jednoznačně stanovit, kdy k tragédii došlo, ani co přesně bylo příčinou smrti.

„To bude zase víkend, Árni,“ řekla, když vstoupila do kanceláře označené jako Oddělení vyšetřování závažných trestných činů. Devětadvacetiletý Árni Snorri, se kterým sdílela kancelář už skoro dva roky, ani nezvedl oči od monitoru počítače.

„Co se stalo?“

„Přidělili nám to nalezené dítě. Prý ti glaciologové, kteří je našli, jsou tady z Akureyri, takže v rámci šetření nákladů to máme převzít,“ informovala nasupeně Ingibjörg a spustila svůj laptop. V doručených e-mailech měla zprávu ze soudního lékařství v Reykjavíku, pod kterou byl podepsán Jürgen Adolfsson. Byla to poměrně strohá informace o výsledku pitvy nalezeného novorozeněte z Kerlingarfjöllu. Přečetla si ji a zvedla telefon. Mohla to předat Árnimu, který byl jejím podřízeným, ale tohle si chtěla vyřídit sama, protože na případu měl urgentní zájem přímo její šéf. V podstatě totiž uvažoval stejně jako vedení kriminálky v Reykjavíku a chtěl mít z rychlého vyšetření osobní prospěch. Volací tón zněl vzdáleně. Do Reykjavíku bylo spojení přes satelit.

„Soudní lékař Jürgen Adolfsson? Tady komisařka Ingibjörg Kolk, Akureyri. Slyšíš mne dobře?“ zeptala se, když to ve sluchátku povědomě cvaklo.

„Dobrý den, komisařko, můžeš mluvit, spojení je dobré,“ ozvalo se o poznání hlasitěji, než se nechalo čekat podle volacího tónu.

„Máš zajímavé jméno, doktore.“ Cítila, jak ji opouští ranní rozladěnost. Jsou i přes tu vzdálenost na jedné lodi a tykání na Islandu tenhle pocit jen znásobilo.

„Pocházím z východního Německa, studoval jsem v Reykjavíku a nakonec jsem tu zůstal. Bylo to ještě v době, kdy podle islandských zákonů bylo udělení státního občanství podmíněné přijetím islandského příjmení odvozeného od křestního jména otce.“

„Aha, už chápu. Ale proč volám, potřebuji ještě nějaké podrobnosti z tebou provedené pitvy toho dítěte. Uvádíš ve zprávě, že nelze přesně stanovit příčinu smrti, můžeš mi to upřesnit?“ požádala.

„Můžu. Podle váhy to možná byla nedonošená dívka. Měla v plicích plodovou vodu, tak se dost pravděpodobně narodila mrtvá, ale nelze vyloučit ani špatné ošetření po porodu. Máš děti?“ zeptal se nečekaně Jürgen na druhém konci drátu. Ingibjörg to poněkud zaskočilo.

„Ještě ne.“ A už pravděpodobně ani mít nebudu, pomyslna si opět rozladěně.

„Když přijde dítě na svět, musí se rozplakat, aby dostalo plodovou vodu z plic. Třeba ho plesknou po zadečku. Rozumíš. A tohle třeba matka neudělala. Navíc se to dítě dostalo do velmi chladného prostředí velmi brzy po porodu, což je podezřelé.“ Ingibjörg se snažila představit si, v jakém stavu asi může být žena, která porodí sama někde úplně bez pomoci. Že by při tom tenkrát byl třeba otec dítěte a nechal to dojít takhle daleko, jí připadalo nepravděpodobné.

„A můžeš mi alespoň přibližně říci, kdy k tomu porodu došlo?“

„To je taky těžké, protože tkáně, jak jsem říkal, velmi brzy zmrzly. Ale zkus se poptat, kdy se na Islandu prodávaly zavinovačky, v jaké jsme dítě našli...“ navrhl Jürgen. To určitě vyvolá nepříjemné poznámky, protože matka toho dítěte, pokud žije, může být nyní stejně stará jako já, napadlo Ingibjörg.

„...a ještě se zeptej těch glaciologů, co ji našli, v jakém přesně to bylo prostředí a jestli z něho odebrali vzorky. Nejsem odborník, ale někde jsem četl, že dokáží třeba podle prachových usazenin na ledu poměrně dobře určit stáří jednotlivých vrstev ledovce. Třeba ti řeknou, odkdy tam to dítě leželo. Vyšetřovatelé od nás se jich na to neptali, a mne to napadlo až teď, když se spolu bavíme.“ Ingibjörg poděkovala a zavěsila. Pak si stáhla z databáze kriminalistů v Reykjavíku celý spis. Našla v něm jména glaciologů, kteří dítě objevili: Benjámín Gudrunsson a Kristín Olafssdottir. Telefonní spojení bylo uvedeno jen u Gudrunssona. Vytočila číslo, ale na druhé straně se ozval záznamník. Ani nedoposlouchala vzkaz a položila sluchátko. Zkusím to ještě odpoledne, řekla si a začala se věnovat zvláštnímu loupežnému přepadení, ke kterému došlo

v Dalvíku. Fyzicky napadený pracovník tamní směnárny, kterému byla sebrána velká částka v eurech a dolarech, na sobě neměl ani škrábnutí nebo modřinu.

■ 4 ■

Vidět Eldey a nebýt gay!

Den druhý. Moc dobře jsem se nevyspal. Auto, které vjelo na cestu vedoucí poblíž mého stanu, dokonce po opětovném uzamčení závory přizastavilo pár metrů ode mne, zřejmě si jeho posádka všimla mého stanu. V ten moment jsem ani nedýchal. Pak se ale opět rozejelo. Vykoukl jsem ze stanu, jestli někdo nejde k místu mého tábořiště. Naštěstí ne a nebyli to ani vojáci, ale nějaká firemní dodávka, která pomalu mizela v dálce.

Ještě teď jsem rozklepaný z faktu, že kempuji kousek od cedule Vojenský prostor. Bolí mne záda, protože jsem nocoval v terénní prohlubni, abych nebyl příliš vidět. Navíc se za celou noc ani na chvíli nesetmělo, neboť tu právě začínají proslulé severské bílé noci, tak jsem si natáhl na oči klapky, co jsem kdysi před lety vyfasoval v nějakém letadle. Jsou mi fest a mám z nich divně pomačkané oční bulvy, takže nemůžu přečíst ani ty největší písmena na mapě. Ještě že jsem si vzal lupu! Ostatně fotku po první noci najdete ve fotopříloze.

Rychle jsem si sbalil věci a vyrazil do Hafniru. Na silnici mne snad nikdo buzerovat nebude, protože je úterý, a tudíž pracovní den, a z Hafniru do Keflavíku lidé určitě jezdí za prací. Mám s sebou skandinávské hůlky, které chůzi s batohem usnadňují, ale dobelhal jsem se tam úplně zničený. Krokoměr mne demoralizuje, protože ukazuje pouhých čtrnáct kilometrů za dva dny. Takhle se přes pusté vnitrozemí pustit nemohu. Dneska už začnu stopovat! A zase je to tu! Kde je kýžená svoboda? Jsem na stropě fyzických možností? Snad se to bude lepšit a nebudu tu stále jen vyčerpaným vikinským bojovníkem.

Hafnir je první osada na silnici z Keflavíku. Pár chalup kolem malého nevyužívaného přístavu a starý dřevěný kostel, u kterého nemůžete přehlédnout velkou rezivějící kotvu ze škuerneru Jamestown. Ten u zdejšího břehu ztroskotal v roce 1870.

Přicházím k bývalé továrně na zpracování ryb, protože tu podle průvodce má být akvárium a farma platýzů *Sæfiskasafnið*, kde prý lze vidět nádrže plné místně se vyskytujících ryb a korýšů. Budova je natřená lila a zelenou barvou a na dveřích visí zámek. Nikde žádné návštěvní hodiny, žádné ceny vstupného. Akvárium tu už asi není, tak alespoň chvíli suším na pobřežních skalách větrovku a propocené tričko. Nějaká paní v zahrádce kousek ode mne začala zalévat zahrádku, tak ji prosím o vodu. Je trochu slaná a cítím z ní rybinu, ale co, na Islandu je prý voda všude čistá.

Na výjezdu z Hafniru jsem si všiml v lávovém poli vedle silnice tří barevných na sebe poskládaných kamenů. Sešel jsem ze silnice se na ně podívat. Byly pomalované barvou a představovaly panenku. Islandané mají ale zvláštní nápady, pomyslel jsem si a rozhodl se dát její fotografii do knihy. Krátce na to jsem si stopnul tři Američany z Philadelphie. Jmenovali se Eddie, Eric a Matt, měli auto z půjčovny a vzali mne směrem na Reykjanestá, jihozápadní výběžek poloostrova Reykjanes. Několikrát jsme se kvůli focení zastavili na bizarních lávových polích rozkládajících se od silnice až k horizontu. Viděli jsme tam dokonce i nějakou místní rockovou kapelu, jež v působivém nehostinném prostředí natáčela videoklip. Pak jsme projeli kolem solného závodu a majáku, který tady stojí na místě úplně prvního islandského majáku, zničeného zemětřesením roku 1896. Zastavili jsme znovu až na pobřeží, ze kterého je vidět patnáct kilometrů vzdálený skalnatý ostrůvek Eldey. *Ey* znamená ostrov, *elde* je vařit a *eldgos* se překládá jako erupce. Jak to tedy přeložit? Hledám nějakou informační tabuli. Je tu i s fotkami ptáků žijících na ostrově. Eldey je hnízdištěm největší evropské kolonie terejů a zároveň neblaze proslul jako místo, kde byl 3. června 1844 zabit poslední pár alky velké a bylo zničeno i poslední její vejce. Tito nelétaví mořští ptáci se hojně vyskytovali v celé oblasti severního Atlantiku, ale byli vyhubeni pro maso a tuk. Lidi jsou šmejdi, na nelétavé ptáky si dovolují. A tohle navíc byl jakýsi islandský ekvivalent tučňáka. Škoda ho. Takhle dopadl i blboun nejapný *raphus cucullatus*, který se do 17. sto-

letí vyskytoval na ostrovech v Indickém oceánu východně od Madagaskaru, především je znám z ostrova Mauricius. Nutno ale říci, že početné houfy mořských ptáků, racků, buňňáků, al-kounů, kteří dodnes na strmých kamenných stěnách ostrova Eidey žijí, na to doslova a do písmene serou. Z pobřeží je vidět, že jsou skalní stěny ostrova z velké části bílé od ptačího trusu. Snažím se o tom něco sdělit amíkům, kteří na ostrov hledí se mnou, a jsem docela překvapen, jak se mi najednou daří komunikovat. K dokonalému prolomení ledů ale došlo, až když mne vzali do pár kilometrů vzdálené Modré laguny. Proč? Protože jsem se tam se svojí angličtinou naopak dokonale ztrapnil, ale nebudu předbíhat.

Modrá laguna *Bláa lónið* jsou podle plakátů u přístupové cesty, kde jsme si udělali společnou fotku, nejoblíbenější geotermální islandské lázně. A nejen Island'any, ale i nás cizince prý nadchne koupání v nekruté přírodní vodní nádrži. Obzvláště za mrazivých dní, kdy se pára vznáší nad horkou, mléčně modravou vodou a vlhké vlasy se vám mrazem tvarují do tuhých účesů. Pára fotáku nesvědčí, ale vzal jsem si ho tam, abyste to viděli na vlastní oči. Nutno ale dodat, že lázně jsou poměrně drahé a bazén je příliš mělký pro plavce, ale jemné bahno ze dna působí příznivě na kožní choroby, tak jsme se chvíli rozhodovali, jestli zaplatíme vstupné a půjdeme se vykoupat. Nakonec jsme se rozhodli, že jo. Matt se mne ve frontě před pokladnou zeptal, zda mám rodinu a já si popletl slovíčka husband a wife a řekl jsem mu, že mám manžela místo manželky. Všichni tři si v ten moment mysleli, že jsem gay a ještě k tomu chci jít s nimi do lázní. Naštěstí jsem si při jejich výrazech v tvářích uvědomil, co jsem provedl, a abych to napravil, vytáhl jsem fotografii manželky a dcer a ukázal jsem jim ji s tím, že jsem stupid, prostě blbej a neumím anglicky. Rozesmáli se a zároveň se jim asi ulevilo. Lázně Modrá laguna jsou lidský výtvar a nádrž na koupání uprostřed černého lávového bloku je napájena pramenem přitékajícím z nedaleké geotermální elektrárny Svartsengi. Voda má v místech, kde vyvěrá do bazénu, 38 °C a stríbrně šedavé bahno, usazující se na dně, má asi skutečně příznivý vliv

na léčení kožních nemocí, protože návštěvníků zcela pomazaných tímhle blátíčkem se tam na nafukovacích matracích pohupovala na hladině celá řada. Vstupné na dvě hodiny mne vyšlo na 3800 krón, tedy přes pětistovku našich, a já zjistil, že ceny uvedené v průvodci jsou neaktuální, nejméně o třetinu nižší. Ale jinak to bylo prima, vyhřát se v termálním bazénu a dát si suchou i parní saunu, které v areálu doplňují lázeňský komfort. Jen jsem měl strach, aby mi následně z toho úžasného uvolnění neruplo pod tíhou batohů v zádech. Přemýšlel jsem tam chvíli také o tom, jak někdo docela hodně vydělává na přírodním termálním pramenu, který v podstatě patří všem Islandanům, ale pak jsem se rozhodl, že mi nepřísluší to hodnotit. Nejsem Islandan, tak jsem vynaložených peněz nelitoval.

Eric, který řídil auto, mne nakonec odvezl až do kempu v Grindavíku, kde jsem zaplatil 750 krón za jeden nocleh. Na rozloučnou jsem dal svým novým americkým kamarádům ochutnat slivovici a Eddie mi na to nadšeně sdělil, že má slovenské předky a že tohle pití zná. A taky musím uvést, že Eric byl povoláním pilot. Dozvěděl jsem se to, když v Grindavíku přibrzdil u domku, kde v předzahrádce na sloupkách jakoby letělo několik modelů letadel.

„Mám tu asi kolegu pilota,“ konstatoval.

V kempu jsem s postavením stanu neotálel, protože začalo poprchávat. Pod přístřeškem s jídelnou a toaletou jsem si pak uvařil hrachovou polévku, zahustil ji ovesnými vločkami a pořádně se najedl. Pak jsem ležel ve stanu a hodinu poslouchal dešťové kapky, jak bubnují na stan. Byl jsem najedený a po lázních příjemně unavený, ale pozdně odpolední spánek nepřicházel. Cítil jsem se rozrušený vytržením z kořenů, sám v cizí zemi. Vytáhl jsem tedy z batohu útlou knížku nazvanou *Hruškadóttir* od autorky Jany Šrámkové, kterou jsem objevil před odletem v jednom knihkupectví, a zaujalo mne její téměř islandské jméno. *Dóttir* totiž v islandštině znamená dcera, doslova je to Dcera hrušky, tak mne zajímá, o čem bude. Na obalu je také napsáno „islandská“ novela a že získala v roce 2009 cenu Jiřího Orteny. Chci alespoň vidět češtinu, když ji nikde neslyším. Pro-

zaický debut sedmadvacetileté autorky jsem se rozhodl číst po malých dávkách, aby mi vydržel následujících pět týdnů. Úvod mne uchvátil, protože jsem si při jeho čtení uvědomil, jak tady na ostrově uprostřed Atlantického oceánu krutě nemám spřízněnou duši a jen těžko tu za tak krátkou dobu zapadnu do nějakého společenství.

Nejen úsměvy, nejen slova, i trajektorie našich myšlenek se rytmicky doplňovaly jako při starém rituálním tanci. Tančí, který se nelze naučit jinak, než že od narození vnímáte houf lidí, kteří se nestructurovaně, bez řádu a vnější logiky pohybují v extatické unifikované automatickosti. Až jednou přijde čas, jste schopni se přidat. Aniž umíte popsat kroky, tančíte zrovna tak, ve stoprocentně přesné a nezvratné nahodilosti. Tanec svého kmene může jednotlivec chvíli tančit i sám. Za ohněm, za zástěnou. Jeho pohyb se od ostatních neodchýlí. Ale jen dokud je dostatek deště a rozrytá pole v pokoře otvírají vlahé lúno. Je, dokud se nepřivalí temná řeka.⁽²⁾

Když jsem dočetl první kapitolu, stále na stan klepaly kapky deště. Vytáhl jsem tedy deník a všechny dosavadní zážitky pečlivě zapsal.

Navečer déšť ustal, tak jsem vylezl ze stanu do mlhavé smutné atmosféry islandského pobřeží a šel zjistit něco o Grindavíku. Tak třeba zde žijí lidé mnohých národností, především jsem potkal dost Asiátů. A taky tu jezdí místní s několika českými škodovkami. Grindavík se nachází 14 kilometrů východně od Reykjanestá a má za sebou dlouhou historii kupeckého centra, které bylo natolik významné, že jej roku 1627 napadli a vydrancovali piráti. Zdejší přístav je cílem početných rybářských flotil a jejich úlovek se zpracovává v místní továrně. S lovem a zpracováním ryb je tady spojeno i muzeum, které už ale mělo dávno po návštěvních hodinách. Více jsem toho zjistit nestačil, protože znovu začalo pršet. Vrátil jsem se do kempu a zavrtal se do spacáku. Mimochodem, na Islandu je potřeba mít dobrý teplý spacák.

Den třetí. Středeční ráno bylo mlhavé a mokré jako chalupy vyhozené příbojem na pláž. Takhle tady v Grindavíku začíná

červenec. Rozhodl jsem se, že se dojdu podívat do muzea, které jsem včera objevil. Oficiálně se jmenuje Islandské muzeum slanečků *Saltfisksetur Íslands* a najdete ho nedaleko přístavu na ulici Hafnargata. Jeho mottem je: *Lífið er saltfiskur!* Znamená to: Život je slaneček! a veškeré exponáty nějakým způsobem souvisejí s všudypřítomným tématem nasolené tresky. Není přehnané tvrzení, že Island obrazně stojí na hřbetu tresky. Tak třeba původní státní znak přijatý Alþingem roku 1593 měl podobu zlaté tresky na červeném poli. Jen pro vysvětlení, výše uvedený *Alþing* se vyslovuje altsing a jde o Valné shromáždění, jakýsi původní islandský parlament. Rybolov byl na Islandu původně jen sezónní činností doplňující farmaření. Úlovky se nejprve konzervovaly sušením na čerstvém vzduchu, ale v 19. století, kdy se na Island začala dovážet sůl, začalo být konzervování účinnější a vznikl tak světoznámý slaneček. Bylo to v době nástupu prvních velkých oceánských lodí, díky kterým se úlovky zešestinásobily a podnítilo to prudký rozvoj rybolovu a zpracovatelského průmyslu, který zcela změnil tradiční islandskou ekonomiku závislou dosud na zemědělství. Mnozí rolníci opouštěli svoji půdu a mířili do rozrůstajících se pobřežních osad a ryby se staly zdrojem jejich obživy. Dnes tvoří slanečci téměř šedesát procent objemu islandského ročního exportu a nejvíce se vyváží do Španělska, západní Afriky a Jižní Ameriky. Zarážilo mne, že se muzeum vůbec nezmiňuje o téměř třicetileté tzv. tresčí válce, která vypukla mezi Islandem a Velkou Británií roku 1958. Před odjezdem na Island jsem si o tom něco přečetl a dozvěděl se zajímavé věci. Komerční rybolov způsobil pokles počtů ryb a země začaly posunovat hranice teritoriálních vod dále od pevniny. Island ve zmíněném roce 1958 také vyhlásil dvanáctimílovou hranici, což se nelíbilo Velké Británii, která hned vyslala vojenská plavidla, aby chránila britské rybářské lodě, tzv. traulery, rybařící v islandských vodách. Dnes je to označováno jako první tresčí válka. Konflikt se vlekl, Island rozšiřoval svá teritoria, protože ryb ubývalo a pobřežní hlídky byly zaměstnány odřezáváním sítí cizím traulerům pytláčícím v islandských vodách. V roce 1975 se rybí hejna vinou intenzivního

lovu tak zmenšila, že Island vyhlásil dvěstěmílové pásmo okolo svého pobřeží. Velká Británie přerušila s Islandem diplomatické styky a nařídila vojenskému námořnictvu vyrazit proti člunům islandských pobřežních hlídek. To byla druhá tresčí válka a přístav Grindavík hrál v obou konfliktech určitě důležitou roli. Nepříjemná situace byla nakonec vyřešena v roce 1985, kdy všem zemím bylo na základě mezinárodního práva přiznáno dvoustemílové pásmo teritoriálních vod, stejně jako Islandu.

Vůbec této exkurse nelituji. Při prohlídce expozic jsem si uvědomil, že jsem severan možná kdysi v minulém životě byl, ale dneska si na něj hraji už jen ve své mysli. Tihle zdejší obyvatelé museli být a stále ještě jsou hodně tvrdí. A ještě něco, zmíněná tresčí válka mezi Islandem a Velkou Británií je pro mne prvním větším důvodem neidealizovat si přes veškeré sympatie obyvatele Islandu. Jsou to jen lidé a mají tedy dobré i špatné vlastnosti. Při procházce městem jsem si ještě všiml, že místo zahradničení nechali v předzahrádkách u svých domků mnozí Islandané sopečnou pemzu a někdy tam mají nainstalované i větší sopečné kameny natřené křiklavou barvou. Docela oblíbená je tu oranžová. To by se mi líbilo i doma na chalupě, lepší než pořád sekat trávu.

Když jsem se konečně sbalil a vyrazil s batohy směrem na Kríusvík, netušil jsem, do čeho jdu. S třicetikilovou zátěží zatím opravdu nejsem schopen ujít víc jak tři, čtyři kilometry v kuse. Popruhy se mi tak zařezávají do ramen, že si prostě musím čas od času sundat batoh i brašnu s foťákama a odpočívat. Jsem tragicky zcivilizovaný Čech, žádný vikinský bojovník. A navíc jsem zde procházel úsekem, který byl označen varovnou tabulí. Musel jsem vytáhnout foťák a vyfotit si ji. A před čím varovala? Před útoky hnízdících ptáků, především rybáků dlouhoocasých, které už bylo těžší dostat do objektivu. Alfred Hitchcock zde mohl dost dobře nalézt námět na svůj horor Ptáci, tak to bylo nepříjemné. Při jedné relaxační zastávce mi zastavili Francouzi Diana a Jeremi z Bretaně. Vzali mne ponurou, mechem porostlou sopečnou krajinou do Kríusvíku, což bývala oblast obdělávaná již od dob prvního osídlení, ale dnes tam najde-

te jen dřevěnou kapličku velikosti boudy pro pořádného ovčáckého psa. Projeli jsme kolem světlezeleného kráterového jezera Grænavatnu, mimochodem, mělo to v názvu, *græn* je zelený a *vatn* znamená jezero a voda, a zastavili se u termálních pramenů Seltún. *Tún* je v islandštině louka, pole, záhumenka, ale tady to vypadalo jako na jiné planetě. Bublající vařící stříbřitě šedé bahno vystřikovalo z kráterů v sytě oranžovém poli. Vedle minerály z horkých minerálních pramenů vykreslovaly na tmavě šedých skalách žlutozelené mozaiky. Vzduch byl ztěžklý parami a byl cítit po sirovodíku, jako když rozklepnete zkažené vejce. V průvodci o tomhle místě píšou.

Až do roku 1999, kdy tu došlo k explozi, zde byl Seltún docela průměrný gejzír, který po výbuchu zanechal velké kouřící šedivé jezero. Dřevěné chodníky vedou k místu, kde horká voda a pára stále probublávají z vrchů nahoře. ⁽³⁾

Zeptal jsem se Diany a Jeremiho, zda si je tu můžu vyfotit. Nic proti tomu neměli. Diana působila exoticky, měla rysy Mexičanky, a Jeremi se stále jen usmíval.

„Díky, že jste mne svezli,“ řekl jsem jim hezky česky, protože francouzsky neumím a podal jsem jim oběma ruku.

Ze Seltúnu je vidět západní pobřeží jezera Kleifarvatn, a to je první lokalita na Islandu, kterou mám spojenou s detektivními romány, o kterých jsem psal v úvodu. Tady tedy byla fotka nutná. V těch zmíněných románech jde konkrétně o knihu *Jezero*, jejímž autorem je Arnaldur Indriðason, narozený 28. ledna 1961 v Reykjavíku. Jen pro informaci jsem zjistil v internetové encyklopedii Wikipedia, že tento autor udělal zkoušku z historie na Islandské univerzitě a napsal již 11 detektivních románů. Já jich přečetl zatím sedm: *Hrob v ledovci* (vydaný v roce 1999), *Severní blata* (2000), *Dech smrti* (2001), *Hlas* (2002), *Smrtící intriky* (2003), zmíněné *Jezero* (2004) a poslední se jmenoval *Mrazivá noc* (2005). Detektivka *Jezero* pojednává o nálezu kosterních ostatků v jezeře Kleifarvatn, které jsem měl na dohled, ale začínající dešť a nevlídný víchr mi znemožnil jeho bližší průzkum. V této přírodní vodní nádrži začala po ze-

mětřesení 17. června roku 2000 klesat hladina a obnažující se dno jinak hlubokého jezera vydalo po mnoha letech svědectví nehezkých událostí. Bylo zde nalezeno údajně špionážní zařízení z dob studené války mezi Západem a Východem, ke kterému byly připoutány lidské ostatky. Toho se Indriðason chytil a napsal úchvatnou krimi o tom, jak se mladí ideály naplnění Island'ané ve zmíněné době střetli v ideologicky rozděleném světě s prostou, ale i hnusnou realitou lidského myšlení a vzájemných vztahů.

(Zadní část obalu) V jezeře jižně od Reykjavíku byla nalezena mrtvola. Vodní hladina po zemětřesení výrazně poklesla a objevila se lidská kostra připoutaná k ruské vysílačce. Přírozená příčina smrti je vyloučena. Zbavil se někdo tímto způsobem ruského špióna? Erlendur, Elínborg a Sigurdur Óli z reykjavické kriminálky jsou pověřeni vyšetřením případu. Jejich vyšetřování vede do poválečného Lipska, kde začal tragický příběh lásky, smrti a vypočítavé brutality...

(Str. 14–15) Vědecká pracovnice v oboru hydrologie Sunna si udělala pohodlí na pohovce pod dekou. Zasunula videokazetu do přehrávače. Americký thriller se jmenoval Sběratel kostí. Muž s černými ponožkami byl pryč. Nechal po sobě dvě telefonní čísla, která spláchla do záchodu. Film právě začal, když se u dveří ozvalo zvonění. Rozhodla se předstírat, že nikdo není doma. Věčně ji někdo ruší. Lidé se buďto chtějí vypovídat po telefonu, nebo je za dveřmi podomní obchodník se sušenými rybami nebo kluci, kteří sbírají vratné láhve a lžou, že výtěžek půjde na Červený kříž. Znovu zazvonění a zase zaváhala.

Pak si nahlas vzdychla a odhodila deku stranou.

Když otevřela dveře, stáli proti ní dva muži; jeden z nich, mohlo mu být něco přes padesát, nevypadal nijak zvlášť vesele, měl svěšená ramena a podivně truchlivý výraz v obličejí. Druhý byl o hodně sympatičtější, vlastně docela přitažlivý.

Když Erlendur zpozoroval, s jakým zájmem si žena prohlíží Sigurdura Óliho, nedokázal potlačit úsměv.

„Jedeme kvůli Kleifarvatnu,“ řekl.

Když se usadili v obývacím pokoji, vysvětlila jim, co se podle názoru odborníků z Institutu pro výzkum energií děje s jezerem.

„Jezero nemá žádný povrchový přítok,“ vysvětlila, „zato voda se vsakuje dnem jezera do podloží, v posledním desetiletí přibliž-

ně jeden metr krychlový za vteřinu, a přesto se udržuje jakýsi setrvalý stav.“

Erlendur a Sigurdur Óli se na ni dívali a pokoušeli se předstírat zájem.

„Vzpomínáte si na velké zemětřesení na jižním Islandu 17. června 2000?“ zeptala se a oba přikývli. „Pět vteřin po zemětřesení se zatřáslo i jezero a odtoková rychlost se zdvojnásobila. Když se jezero stále zmenšovalo, nejprve se vědci domnívali, že to souvisí s malým množstvím srážek, pak ale vyšlo najevo, že voda uniká puklinami ve dně. Ty tam byly sice už desítky let, ale po zemětřesení se rozšířily a následky vidíte sami. Hladina poklesla nejméně o čtyři metry.“

„A proto se kostra objevila,“ řekl Erlendur.

„Když se hladina snížila o dva metry, našli jsme žebro nějaké ovce,“ řekla Sunna. „Tu ale nikdo nepřetáhl kladivem.“

(str. 326–327) „Zase nabírá,“ řekl jakýsi hlas za ním a Erlendur se otočil. Jakási žena, která mu připadala povědomá, se na něj usmívala. Měla silnou větrovku a čepici.

„Pardon?“

„Sunna,“ řekla. „Jsem hydroložka z Istitutu pro výzkum energií a tehdy jsem našla ty kosti. Nejspíš se na mě už nepamatuješ.“

„Ale ano, pamatuji.“

„Kde je ten druhý, co tu byl s tebou?“ zeptala se a rozhlédla.

„Myslíš Sigurdura Óliho? Určitě je v práci.“

„Přišli jste na to, kdo to byl?“ zeptala se žena.

„Ano.“

„Ale já jsem o tom nic neslyšela ani nečetla.“

„Ne, zveřejněno to bude později,“ řekl Erlendur. „Jak se ti daří?“

„Výborně.“

„Patří k tobě?“ zeptal se Erlendur, protože o kus dál viděl muže, který stál na břehu a kamínky dělal žabky.

„Ano,“ řekla Sunna. „Seznámila jsem se s ním letos v létě. Kdo byl v tom jezeře?“

„To je dlouhá historie.“

„Jednou si ji snad přečtu v novinách.“

„Snad.“

„Takže čau.“

„Měj se,“ odpověděl s úsměvem Erlendur.

Díval se za Sunnou, která zamířila k muži, viděl, jak se vzali za ruce a šli k autu, kterým odjeli směrem k Reykjavíku.

Erlendur si přitáhl plášť těsněji k tělu a rozhlédl se po jezeře. Myslel na apoštola, který se jmenoval Tomáš, jak o něm psal evan-

gelista Jan. Ostatní apoštolové mu řekli, že Ježíš vstal z mrtvých, a on jim řekl: Leč uzřím v rukou jeho bodení hřebů, a vpustím prst svůj v místo hřebů, a ruku svou vložím v bok jeho, nikoliv neuvěřím. (Jan, kap.20, 25.)

Tómas viděl bodení hřebů a vložil prsty do boku, ale na rozdíl od svého jmenovce Tomáše, o kterém podává zprávu bible, ztratil víru proto, že pocítil.

„Blažení ti, kteří neviděli, a přesto věří,“ zašeptal Erlendur a jeho slova roznesl severní vítr nad hladinu jezera.⁽⁴⁾

Na štěrkové cestě kousek od Seltúnu mne naložili dva Island'a-né. Řidič se jmenoval Egill Einarsson a jeho spolujezdec Guðjar Guðjarsson. Byli o něco starší než já, ale byli akční a zrovna si jeli užít paraglidingu. Docela jsem s nimi komunikoval, protože mluvili jednoduchou angličtinou, a zjistil jsem, že Egill zná Indriðasonovy detektivky. Dovezli mne k zátoce Hlíðarvarntn, podél níž měli pás ideálních, tak dvě stě metrů vysokých strmých kopců a stále proudění vzduchu od moře, v němž prý mohli plachtit klidně dvě hodiny a uletět i deset kilometrů. Vyfoťil jsem si je do své fotopřílohy a popřál jim šťastný let. Pak jsem opět po svých vyšlapal sedm kilometrů stoupání ke kempu u osady Strandarkirkja. Posledních tři sta metrů mne odvezl řidič terénního automobilu, kterého jsem kvůli únavě stopnul. Netušil jsem, že jsem tak blízko.

Byl jsem úplně vysílený a cítil jsem ve střevech, že budu mít problém. Asi z trochu slané vody s vůní rybiny, co jsem dostal v Hafniru. Kemp stál na louce poblíž jedné usedlosti a až na jeden opuštěný stan byl úplně prázdný. Naštěstí v něm ale měli pěknou umývárnu se záchody. Proseděl jsem na záchodě docela dlouhou dobu a tak jsem před večerí, což byla zase polévka zahuštěná ovesnými vločkami, spolknul pár tablet živočišného uhlí. Ve stanu jsem ani deník nenapsal, byl jsem úplně bez nálady. Jen jsem domů rodině poslal esemesku, kde se právě chystám k spánku a taky že mám střevní potíže. Chudinku jsem ze sebe nedělal, protože by mi manželka určitě odepsala, že jsem měl zůstat doma. Když jsem uklízel mobil do vnitřní kapsy stanu, vylekalo mne podivné zaškrábání. Ztuhl jsem. Škrábání se

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.